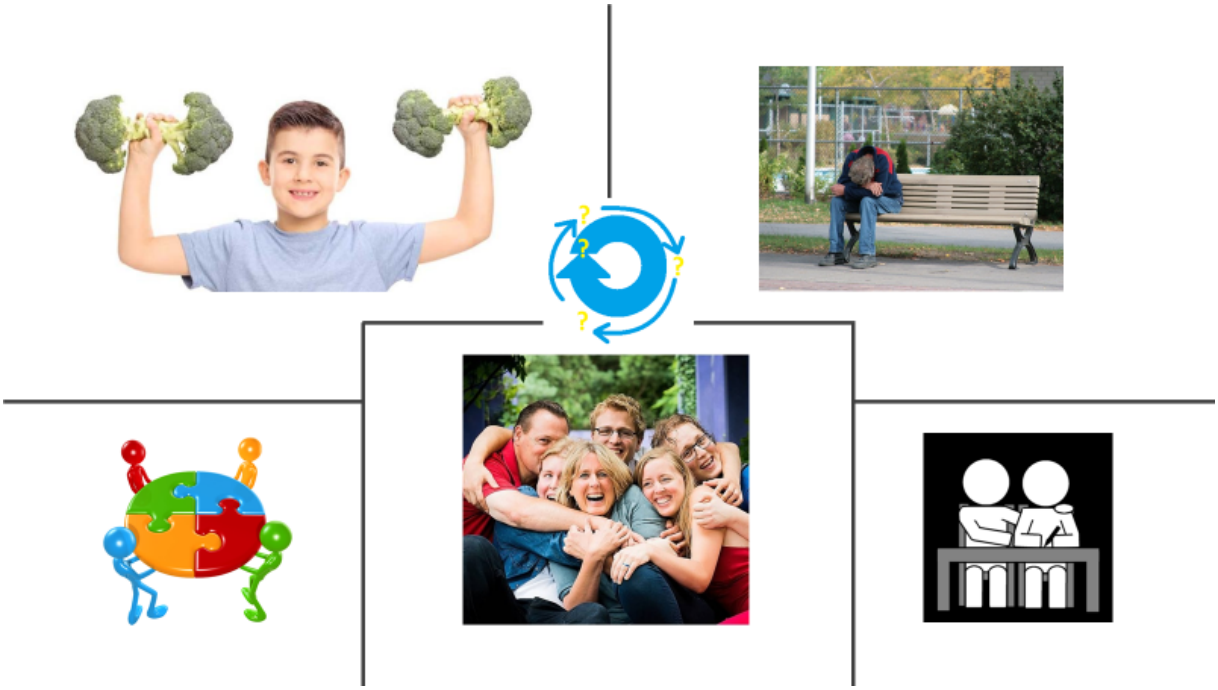
gemeente Brunssum

Zelf, maar niet alleen’

EVALUATIE

MINIMABELEID, ARMOEDE EN SCHULDHULP 2018-2020

EN

BELEIDSUITGANGSPUNTEN 2021-2024

Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
oktober 2020

INHOUD

INLEIDING 4

HOOFDSTUK 1 TERUGBLIK ACTIELIJNEN UITGEZET NA DE HERIJKING VAN HET ARMOEDEBELEID 2017 7

ad A. Vergroten bereik **7**

1. Preventie-initiatieven om kinderen en jeugdigen in een vroeg stadium betrekken 7
2. Bredere samenwerking en communicatie 7
3. De deelname in het preventieplatform 8

Ad B: Professionalisering **10**

Ad C. Inzet van (wetenschappelijk) onderzoek **11**

1. MKBA 11
2. Benchmarks 12
3. Onderzoek Nationale Ombudsman 2018 12
4. Afstemming met burgers en ketenpartners 12
5. Werkplaats Sociaal Domein Zuyd 13

ad D. Bijstellen bestaande regelingen en nieuwe initiatieven **14**

1. Meer inzetten op alternatieven beschermingsbewind 14
2. Het contact met bewindvoerders en rechtbanken in de regio intensiveren 14
3. Aandacht voor uitbreiding gezond eten via de scholen 15
4. Vergoeding voor culturele lidmaatschappen voor volwassenen ook omzetten naar losse activiteiten 15
5. Onderzoek naar mogelijkheden om burgers te helpen met energiebesparende maatregelen in huurwoningen 15
6. Structurele bijdrage aan de Voedselbank en Stichting Samen Delen 15
7. Tegemoetkoming eigen bijdrage Zorgverzekeringswet 15
8. Fonds Minima (Noodfonds) 16
9. Subsidie overig (Innovatiefonds Armoede) 16
10. Pilot vergewisplicht 17
11. Project: Jongeren/kinderen praten mee over armoede 18
12. Convenant Bewindvoerders 18
13. Overleg met de rechtbank: loket schuldhulpverlening 18
14. Leesvaardigheid als basis voor zelfredzaamheid 19
15. Samenwerking fondsen St. Leergeld, Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur 19

HOOFDSTUK 2 MER 2020 22

Minima Effect Rapportage 2020 (MER) **22**

HOOFDSTUK 3 NIEUWE WETSVOORSTELLEN 24

Landelijke Ontwikkelingen/ van Rijkswege **24**

1. Wet vereenvoudiging Beslagvrije voet (vBVV) 24
2. Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag t.b.v. het verbreden van het beslagregister (VBR) 24

3. Wijziging wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS): vroegsignalering 24
4. Wet Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind. (AGS) 24

Manifest Kredietbank Limburg **25**

HOOFDSTUK 4 ACTUALITEIT 26

Corona **26**

Middelen voor Nood **26**

Extra bijdrage Voedselbank **26**

HOOFDSTUK 5 GEVOLGEN EVALUATIE VOOR HET BELEID ARMOEDE 2021-2024 27

Visie op bestaand en nieuw beleid **27**

Doelgroep **28**

Wat gaan we daarvoor doen: **28**

INLEIDING

In deze notitie worden alle activiteiten die in Brunssum uitgevoerd worden in het kader van het armoedebeleid toegelicht. Verder wordt ingegaan op de actualiteit door Corona en de wettelijke ontwikkelingen. Tot slot worden aanvullingen in het beleid voor de komende vier jaar geschetst.
In de oranje tekstblokken staan de voorstellen waarvoor zo nodig bestuurlijke instemming wordt gevraagd; als gevolg van de evaluatie, wettelijke ontwikkelingen en/of het doorontwikkelen van bestaand beleid en bijbehorende kosten. Daar waar geen bestuurlijke instemming vereist is komt dit voorstel niet terug in de bestuurlijke route maar maakt het wel wezenlijk onderdeel uit van het beleid 2021-2024.

Armoede en problematische schulden hebben een grote maatschappelijke impact. Bijna dagelijks horen en lezen we over de armoedeproblematiek, de knelpunten die het hebben van schulden met zich mee brengt en de hulp die geboden kan worden. Een duurzame oplossing is in onze complexe maatschappij niet zomaar voorhanden. Het gaat simpelweg niet alleen om het wel of niet hebben van werk. De grootste groep wordt gevormd door mensen die door een combinatie van factoren steeds verder in de problemen raakt. De gevolgen die verband houden met de Coronacrisis zullen daar naar verwachting nog een schep bovenop doen.
Nodig is een integrale aanpak, waarbij schulden worden opgelost, maar tegelijk hulp wordt geboden bij onderliggende problematiek. Bij de herijking van het armoedebeleid eind 2017 hebben we dit al onderkend en een begin mee gemaakt via de methodiek Mobility Mentoring. Ook met andere initiatieven hebben we de integraliteit benadrukt zoals bij de intakes voor Jeugdhulp en WMO of bij een uitkeringsaanvraag via het ‘Loket Sociaal Centraal’. Met het doorvragen op andere leefgebieden (gezondheid, opvoeding van kinderen, werk en schulden) en het direct bieden van hulp is een bredere verbinding gemaakt dan alleen de vraag waarmee de burger zich aanvankelijk bij ons meldde.
Naast de focus op een integrale werkwijze en -samenwerking is het doel meer op preventie in te zetten.
Door deze aanpak rondom vroegsignalering kunnen we ‘erger’ voorkomen en ondersteunen we de burger op weg naar een oplossing, óók met het oog op toekomstige problemen.

ACHTERGROND

Armoede en schuldenproblematiek zijn ingewikkeld en de laatste jaren is dit steeds meer voor het voetlicht komen te staan.
Er is alle reden om aan te nemen dat een grote groep Nederlandse huishoudens de komende jaren te maken krijgt met flinke schulden. Dit heeft in de eerste plaats te maken met onze uitgangspositie. Ondanks de economische groei was de schuldenproblematiek op het

moment dat het Coronavirus zich opdrong nog altijd heel groot. Een op de vijf huishoudens worstelde in 2019 met betalingsachterstanden. Daarbij heeft een substantiële groep een te kleine buffer om een 'normale' onvoorziene uitgave te bekostigen.
In 2017 waarschuwde het Nibud dat dit gold voor maar liefst 2,5 miljoen huishoudens. Natuurlijk vallen onder deze groep veel huishoudens met schulden en veel huishoudens met een laag inkomen. Maar ook voor de huishoudens die wel konden sparen was het lang niet altijd een vanzelfsprekendheid om geld opzij te zetten.
Het voorgaande verklaart waarom er zo'n grote groep is die nu, onder de huidige omstandigheden al direct in financiële problemen komt. En hoe langer de economie stilstaat, hoe groter deze groep zal worden.
Volgens Nadja Jungmann, lector Schulden & Incasso luidt het antwoord op bovenstaande problematiek: 'het vinden van een intelligente mix van compenseren, vroegsignaleren, coachen en kwijtschelden.
(Bron: Sociaalweb)

DE CONTEXT VAN HET ARMOEDEBELEID IN BRUNSSUM

Het uitgangspunt van de gemeente Brunssum is dat iedereen (naar omstandigheden en mogelijkheden) participeert in de samenleving. Daar waar nodig bieden we ondersteuning aan inwoners met als doel om, op termijn, en eventueel met de inzet van het sociale netwerk, weer (economisch) zelfredzaam te zijn.
Het armoedebeleid maakt onderdeel uit van de brede portefeuille van het Sociaal Domein. De wens van het college is de burger centraal te stellen en meer in wijkverband te werken. Vroegsignalering en preventie zijn speerpunten in het armoedebeleid.
Voor de vindbaarheid, het betrekken van de minima en hun netwerk, het betrekken van het maatschappelijk middenveld en de doorontwikkeling van het armoedebeleid moet er meer tijd vrijgemaakt worden. Het vinden van klanten die zich zelf niet melden vraagt om creativiteit en doorzettingsvermogen.
Ondersteuning op het gebied van armoede en schulden is niet zwaarder dan nodig, maar zo zwaar als nodig en wordt in de nabijheid van de burger en zijn netwerk georganiseerd, met inzet van korte lijnen naar (professionele) ketenpartners.
(bron: uitvoeringsagenda 2019-2022 gemeente Brunssum)

LEESWIJZER

Het armoedebeleid zoals benoemd in deze notitie wordt gezien als het hele beleidsveld en alle maatregelen rondom armoede en schulden. Deze onderwerpen kunnen maar hoeven niet los van elkaar te staan. Om niet telkens onderscheid te hoeven maken wordt algemeen gesproken over armoedebeleid.
Met de genoemde 'kindfondsen' wordt bedoeld de organisaties die landelijk samenwerken en door het ministerie SZW aangewezen zijn om uitvoering te geven aan het tegengaan van

kinderarmoede en het bevorderen van ‘mee kunnen doen’. De gemeente Brunssum werkt sinds 2017, net als de overige Parkstadgemeenten, met deze fondsen. Dit zijn: Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport, Jeugdfonds Cultuur en indirect Stichting Jarige Job en Nationaal Fonds Kinderhulp.

HOOFDSTUK 1 TERUGBLIK ACTIELIJNEN UITGEZET NA DE HERIJKING VAN HET ARMOEDEBELEID 2017

In beginsel is de tweejaarlijkse Minima Effectrapportage(MER) de onderlegger voor de evaluatie van het armoedebeleid in Brunssum. Deze MER is in 2017 opgeleverd en mede op basis daarvan heeft een herijking van het beleid plaatsgevonden met aanpassingen en nieuwe initiatieven. Dit armoedebeleid is vastgesteld in december 2017 en daarmee werd akkoord gegeven voor de volgende actielijnen:

A. Vergroten bereik

B. Professionalisering

C. Inzet van (wetenschappelijk) onderzoek

D. Bijstellen bestaande maatregelen

In 2020 is het zinvol opnieuw een evaluatie te doen van het beleid en de aanpassingen sinds 2017 omdat er twee hele jaren verstreken zijn. Tegelijk wordt daarmee richting gegeven aan toekomstig beleid voor armoede en schuldhulpverlening. Waar nodig worden beleid en/of de regelingen aangepast. Volgens de MER 2020 was het aantal huishoudens in 2017 met een inkomen tot 120% in de gemeente Brunssum: 1.680, in 2020 is dit naar schatting: 1.426. We kunnen geen harde conclusies trekken ten aanzien van de daling, in relatie met het armoedebeleid. Wel wordt beschreven wat sinds 2017 aan initiatieven is opgepakt en wat de stand van zaken, cq. uitkomst is.

AD A. VERGROTEN BEREIK

In de herijking van 2017 zijn de aanbevelingen voor het vergroten van het bereik vanuit de actielijnen van het MER onderzoek (14 juni 2017) vertaald naar:

1. ### PREVENTIE-INITIATIEVEN OM KINDEREN EN JEUGDIGEN IN EEN VROEG STADIUM BETREKKEN
   Deze initiatieven zijn uitgevoerd door met het welzijnswerk, scholen, de kindfondsen en KBL afspraken te maken over voorlichting en activiteiten. De week van het Geld, wordt bijvoorbeeld structureel ingezet, meestal in maart van elk jaar. Nadien volgen er lessen op scholen.
2. ### BREDERE SAMENWERKING EN COMMUNICATIE
   De samenwerking is geïntensiveerd door de initiatieven rondom Os Hoes, Mobility Mentoring en het loket Sociaal Centraal en de nieuwe samenwerking met de kindfondsen, zie ook verdere informatie onder D: bijstellen bestaande maatregelen. Direct na de besluitvorming rondom de herijking is een mailing gericht aan alle verenigingen, sportclubs, ketenorganisaties en scholen met uitleg over de minimaregelingen en een oproep om betreffende burgers aan te melden en/of te

informeren. Ook via de Facebook pagina van de gemeente werd regelmatig aandacht besteed aan de minimaregelingen

3. DE DEELNAME IN HET PREVENTIEPLATFORM
   Dit initiatief wordt door CMWW uitgevoerd en vindt per kwartaal plaats. Aan dit overleg nemen partijen deel die zich in Brunssum en daarbuiten bezighouden met armoede, schulden, laaggeletterdheid, welzijn en inkomensondersteuning. Het doel is kennis en ervaring uitwisselen en signaleren waar mogelijkheden liggen om de aanpak of samenwerking verder te verbeteren.

Aanvullende acties gericht op communicatie:

4. Advertenties in o.a. Consumentenwijzer: aangenomen wordt dat gratis huis-aan-huisblaadjes een beter bereik hebben dan advertenties in betaalde krantjes/dagbladen. Het aantal gratis blaadjes is in Brunssum overigens afgenomen. Alleen de maandelijkse uitgave ‘’Via Brunssum’ is nog beschikbaar voor gemeentelijke publicaties.
5. Informatieboekje voor mensen met een laag inkomen met hierin een overzicht met alle regelingen en ketenpartners. In 2020 wordt hieraan een schema toegevoegd met bedragen en normen die betrekking hebben op de grenzen van de minimaregelingen.
6. Marktstand: op 31 augustus 2019 en in oktober 2020; om burgers te informeren over Armoederegelingen, WMO en Jeugdzorg. Partners sluiten in 2020 aan met eigen stands.
7. Bijeenkomsten voor burgers, wijk- en cliëntenraden, professionals en ketenpartners.
8. Landelijke Dag van de Armoede: op 20 oktober 2019 en 17 oktober 2020 hebben ketenpartners op “De Dag van de Armoede” activiteiten georganiseerd voor Brunssumse gezinnen en minima. In 2019 was het thema ‘de Smaak van Armoede’ in de vorm van een speurtocht. Door het slechte weer in combinatie met de herfstvakantie viel het aantal aanmeldingen met 34 personen tegen. De opkomst in 2020 was bij het in procedure gaan van deze notitie nog niet bekend.
9. Openingstelling Os Hoes: deze locatie in Brunssum Noord wordt niet alleen gebruikt voor de uitvoering van Mobility Mentoring, maar is tevens een inlooplocatie voor iedereen die vragen heeft rondom financiën. Dit blijkt gezien de cijfers een enorme spin-off te hebben. Los van de afspraken rondom Mobility Mentoring zijn tussen april en december 2019 125 burgers op eigen initiatief binnengelopen in Os Hoes voor hulp bij financiën/schulden. In 2020 is vanwege de coronacrisis de vrije inloop beperkt en werd op afspraak gewerkt. De belangstelling is echter nog steeds groot en Os Hoes heeft daarmee zijn meerwaarde geleverd.
10. Uitzetten van informatie in de hele keten: wanneer er nieuwe informatie is over regelingen of andere wetenswaardigheden volgt publicatie via onze eigen communicatie, maar ook via onze ketenpartners ISD BOL, CMWW en KBL. Voorbeelden hiervan zijn nieuwsbrieven en de speciale editie van de Geldkrant van

Nibud. Zo wordt de informatie breed verspreid en proberen we zoveel mogelijk burgers te bereiken.

11. Loket Sociaal Centraal: los van de aanpak rondom armoede bevorderen we de integraliteit in de uitvoering van de Participatie-, WMO en de Jeugdwet via het initiatief 'Loket Sociaal Centraal'. Dit betekent dat we verder doorvragen dan alleen naar de kwestie waarmee de burger zich meldt bij één van de drie domeinen. Deze aanpak wordt doorontwikkeld binnen de betreffende onderdelen van de interne organisatie.

CONCLUSIES EN AANBEVELING

Ten aanzien van de doelgroep geldt in elk geval dat nog niet iedereen bereikt wordt, dat is mede afhankelijk van de burger die zich wel of niet meldt en wil laten helpen. Maar deels is dit ook onbekendheid met de regelingen. In de afgelopen jaren is doorgepakt met gangbare en gebruikelijke kanalen, zoals telefonische bereikbaarheid, spreekuren, websites, social media, folders en posters.

De vraag "Hoe bereiken we deze doelgroep" is ook op 28 november 2019 gesteld in een interactieve evaluatie bijeenkomst. Uit de evaluatie met samenwerkingspartners en ervaringsdeskundigen bleek dat de samenwerking en onderlinge uitwisseling van de partners die in Brunssum met armoede en schuldhulp bezig zijn goed is maar nog beter kan. De intenties van alle partners zijn goed maar de betrokkenheid bij voortgang en het planmatig werken met acties en resultaten is nog voor verbetering vatbaar. Dit pakken we onder andere op in de bijeenkomsten van het preventieplatform en de contractuele gesprekken met samenwerkingspartners.

De communicatie naar partners en burgers is verbeterd maar het onder de aandacht brengen van de regelingen, partijen en mogelijkheden moet structureel doorgezet worden.

Voorstel 1: EEN COMMUNICATIEPLAN OPSTELLEN, WAARDOOR ER STRUCTUREEL EEN INFORMATIESTROOM OVER ARMOEDE EN SCHULDHULP NAAR ORGANISATIES EN BURGERS PLAATSVINDT EN HIERVOOR € 5.000 RESERVEREN UIT HET BUDGET ARMOEDE

AD B: PROFESSIONALISERING

MOBILITY MENTORING©: In 2018 is gestart met de voorbereidingen van Mobility Mentoring© vanuit het Project 'Samen Anders' van CMWW. Deze methodiek is gebaseerd op stress-sensitieve dienstverlening en ondersteunt burgers die kampen met problemen (op één of meerdere leefgebieden). Dit houdt in dat er goed wordt doorgevraagd op alle zaken die spelen in de situatie van deze burger, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, de thuissituatie, werk, scholing of financiën. Daarnaast wordt geholpen met het maken van een plan van aanpak (doe-actieplan) om stap voor stap de problemen aan te pakken. De acute stress van de problemen wordt zo snel mogelijk opgelost. Er wordt gewerkt vanuit 'Os Hoes' in Brunssum Noord. De doelgroep bestaat uit burgers die zich met financiële problemen melden bij de Sociale Dienst. Om deze methodiek toe te mogen passen zijn alle betrokken professionals getraind. Ook medewerkers en vrijwilligers van ketenpartners volgden de training. Verder wordt elke 6 weken een intervisie gefaciliteerd voor de uitvoerders onder begeleiding van CMWW. Er is behoefte om de aanpak verder te ontwikkelen en te herhalen en daarom wordt onderzocht met welke trainingen dit gestructureerd kan worden.

De cijfers over 2019 en 2020:

	2019		**2020***	
Aantal aanmeldingen MM vanuit ISDBOL	165	2/3e is onbekend bij CMWW.	116	2/3 is onbekend bij CMWW
Aantal Intakes	71		77	
Aantal afgeronde trajecten	30	Over het algemeen korte trajecten	11	Start en einde in 2020
(nog) geen respons	24		16	

*t/m augustus 2020, in 2020 is t.g.v. Corona de voortgang vertraagd

CONCLUSIES EN AANBEVELING

Alle partners die werken vanuit Os Hoes in Brunssum Noord geven aan dat de nauwe samenwerking en nabijheid van grote waarde is voor begripsvorming, kennisuitwisseling en het opdoen van vaardigheden, bijvoorbeeld op het gebied van gesprektechnieken en het gebruik van verschillende voorzieningen. Ook blijkt uit gesprekken met burgers dat de locatie en aard van de ondersteuning (Mobility Mentoring ©) in Os Hoes erg gewaardeerd wordt. In de doorontwikkeling van Os Hoes past ook de Voorzieningenwijzer die als aanvullend instrument m.i.v. januari 2021 wordt gebruikt(zie ook ad D.9). Dit wordt Parkstad-breed ingezet op initiatief van de woningcorporaties en is deels gefinancierd uit de Regiodeal. Burgers worden geholpen met alle beschikbare opties om inkomen aan te vullen, zoals toeslagen of minimaregelingen. Twee consulenten van ISD BOL gaan dit uitvoeren en ISD BOL wordt voor de extra werkzaamheden gecompenseerd. Belangrijk is dat de ingezette methodiek op gedragsverandering en de integrale samenwerking structureel onder de aandacht blijft en daarom worden in 2021 opnieuw trainingen en kennissessies aangeboden.

Voorstel 2: IN 2021 ONDERZOEKEN WELKE SPECIFIEKE TRAININGEN, GERICHT OP GEDRAGSVERANDERING VAN DEELNEMERS, KUNNEN WORDEN AANGEBODEN AAN DE PROFESSIONALS IN OS HOES, DIE BETROKKEN ZIJN BIJ DE UITVOERING VAN DE METHODIEK.

FIGUUR 1.

AD C. INZET VAN (WETENSCHAPPELIJK) ONDERZOEK

Voor de inzet van Mobility Mentoring© is in 2018 en 2019 gepoogd fondsen te werven voor onderzoek naar effecten van armoede en resultaten van deze aanpak. Dat is niet gelukt. Aanvragen werden afgewezen omdat elders in Nederland al onderzoek werd uitgevoerd óf de betreffende regeling niet bedoeld was voor het doen van onderzoek.

De volgende (vergelijkende)onderzoeken en afstemmingsinitiatieven zijn wel ingezet:

1. MKBA

   Als alternatief van wetenschappelijk onderzoek is eind 2019 door Platform 31, het kennisinstituut dat Mobility Mentoring in Nederland uitrolt, wel een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) aangeboden. Het rapport is eind maart 2020 verschenen. De Gemeente Brunssum heeft hieraan meegewerkt. Er worden drie belangrijke versterkende relaties in de effecten van Mobility Mentoring® onderscheiden:

   i. Het bereiken van effecten op de pijlers van ‘de Brug naar zelfredzaamheid’* zorgt voor stressreductie, waardoor het zelfregulerende vermogen wordt versterkt, en meer effect wordt bereikt.

   ii. Effecten op diverse pijlers versterken elkaar. Zo helpt een diploma bij het verkrijgen van voldoende inkomen.

   iii. Een hogere mate van zelfregulatie zorgt ervoor dat de deelnemer ook in de toekomst het hoofd kan bieden aan (dreigende) problemen, en daarmee een vicieuze cirkel doorbroken kan worden.

   * de Brug is een instrument van Mobility Mentoring waarmee het voor deelnemers inzichtelijk wordt op welke leefgebieden (pijlers) actie nodig is, zie figuur 1.

Conclusie van de MKBA: De extra investering in de aanpak is beperkt, terwijl de baten, zeker als deze zich doorzetten op de lange termijn, aanzienlijk zijn. De groei in inkomen bij deelnemers levert daarin op dit moment het grootste aandeel.

2. BENCHMARKS

   In 2019 is wederom meegewerkt aan de Benchmark Armoede en Schulden van Divosa en aan onderzoek van de Nationale Ombudsman.
   Conclusie: Omdat de uitvoering van het armoedebeleid en schuldhulpverlening in doorgaande lijn is belegd bij diverse uitvoerende partners blijkt het moeilijk om voor deze benchmarks cijfers te genereren waarmee goeie stuurinformatie beschikbaar komt. Daarbij is met de oplevering van de gevraagde hoeveelheid gegevens een behoorlijke capaciteit gemoeid. Dat vraagt om een heroverweging op deelname aan dit type onderzoek.

3. ONDERZOEK NATIONALE OMBUDSMAN 2018

   Het betrof hier een vervolgonderzoek naar de toegang van de schuldhulpverlening onder alle Nederlandse gemeenten.
   Conclusie: Gemeenten hebben een positieve ontwikkeling doorgemaakt betreffende de toegang en snelheid van de schuldhulp. Aandachtspunt was het ontbreken van een bestendige schulddienstverlening aan zelfstandigen en in het algemeen het opleveren van cijfers.

4. AFSTEMMING MET BURGERS EN KETENPARTNERS

   Onderzoek werd ook vormgegeven door de bijeenkomsten en gesprekken met burgers, ervaringsdeskundigen, cliëntvertegenwoordigers, ketenpartners, jongeren/kinderen en professionals.
   Enkele voorbeelden:
   - SMO raad: werkgroep Participatie en bestuurlijke overleggen, ca. 4x per jaar
   - 20 februari 2019: start project Armoede; jongeren aan het woord
   - september 2019: programmaraad lectoraat Sociale Integratie Zuyd Hogeschool
   - 13 mei en 25 november 2019: gesprekken tussen ervaringsdeskundigen en wethouder over minimaregelingen
   - 28 november 2019; bijeenkomst voor raadsleden, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en professionals over Armoede in Brunssum
   - 10 december 2019: afronding project met basisschoolkinderen van Meander
   - preventieplatform: ketenpartners worden meegenomen in elkaars werkzaamheden, beleid en activiteiten, zie ook ad A.3.

De informatie uit de bijeenkomsten wordt zoveel mogelijk gebruikt om het armoedebeleid waar mogelijk bij te stellen en de communicatie en het bereik verder te verbeteren. Voorbeelden daarvan zijn de werkwijze rondom Integraal werken (Os Hoes,

Loket Sociaal Centraal) en een heroriëntatie op de websites van gemeente en ISD BOL, geopperd door jongeren.

5. WERKPLAATS SOCIAAL DOMEIN ZUYD

In 2019 heeft gemeente Brunssum deelgenomen aan het initiatief van Zuyd Hogeschool. Doel van de Werkplaats Sociaal Domein Zuyd is een lerend netwerk te vormen, waarin partners uit de regio gezamenlijk werken aan inhoudelijke vraagstukken uit het sociaal domein. In het overleg van de programmaraad in september ’19 werd een aantal vraagstukken besproken en in de achterliggende maanden in leerateliers geagendeerd en uitgewerkt in vier kernthema’s, waarvan armoede er ook een is. Deze thema’s vormen het uitgangspunt voor de ‘werkplaats’ met ruimte voor aanpassing. Zo bood COVID-19 een nieuwe blik op het vraagstuk ‘armoede’. Het hart van de werkplaats wordt gevormd door vier leerateliers waarin professionals uit diverse disciplines, organisaties en gemeenten gezamenlijk aan de geselecteerde vier vraagstukken werken. Er is sprake van verdere professionalisering door deelname aan het atelier, maar van deelnemers wordt gevraagd deze kennis ook zoveel mogelijk te delen in de eigen organisatie of samenwerkingsketen.

CONCLUSIES EN AANBEVELING

Uit de MKBA blijkt dat er goede werkzame onderdelen van Mobility Mentoring© zijn en interessante kwantificeerbare effecten. De resultaten uit de Benchmarks van Divosa en de Nationale Ombudsman, zoals op de huidige manier ingezet, leveren weinig stuurinformatie

op en kosten te veel capaciteit en afstemming. De deelname aan het leerateliers en programmaraad Werkplaats Sociaal Domein van het lectoraat Sociale Integratie leveren naast kennis en het uitwisselen van ervaring mogelijk ook innovatie in de aanpak van armoede.
De schuldhulp aan ondernemers wordt opgepakt door de implementatie van de nieuwe verplichtingen in 2021 rondom de Wet gemeentelijke schuldhulp (WGS)

AD D. BIJSTELLEN BESTAANDE REGELINGEN EN NIEUWE INITIATIEVEN

In de herijking werden een aantal opties benoemd, en ook door diverse overleggen, onderzoeken en moties werden regelingen in 2018 en 2019/2020 aangepast:

1. #### MEER INZETTEN OP ALTERNATIEVEN BESCHERMINGSBEWIND
   Krediet Bank Limburg (KBL) kan budgetbeheer maatwerk inzetten voor burgers die niet persé zijn aangewezen op bewindvoering. Behalve dat dit een goedkoper alternatief is, wordt de deelnemer hiermee ook eerder in staat gesteld om zelfstandiger zijn financiële huishouding te regelen. Daarmee wordt gepoogd terugval te voorkomen en de vaardigheden rondom financiële administratie en -overzicht te verbeteren. De aanpak op dit punt wordt komende jaren verder uitgewerkt, mede door de in gebruikstelling in 2021 van het adviesrecht voor gemeenten na een uitspraak Schuldenbewind door de rechtbank (Zie ook hoofdstuk 3)
2. #### HET CONTACT MET BEWINDVOERDERS EN RECHTBANKEN IN DE REGIO INTENSIVEREN

Voorstel 3: DE METHODIEK 'STRESS- SENSITIEVE DIENSTVERLENING' ZOALS MOBILITY MENTORING© VOORTZETTEN IN DE HUIDIGE WERKWIJZE EN DE METHODE EN UITVOERING VERDER PROFESSIONALISEREN;

Voorstel 4: DE CAPACITEIT VOOR PROJECTBEGELEIDING RONDOM STRUCTUREEL GEBRUIK EN DOORONTWIKKELING VAN DE METHODIEK IN 2021 CONTINUEREN EN HIERVOOR € 18.720 FINANCIEREN UIT ARMOEDE

Voorstel 5: HET LIDMAATSCHAP VAN DE BENCHMARK VAN DIVOSA À € 5.000 PER JAAR NIET VOORTZETTEN IN DE HUIDIGE UITVOERING EN OPZEGGEN

Voorstel 6: AMBTELIJKE DEELNAME AAN DE LEERATELIERS EN PROGRAMMARAAD VAN HET LECTORAAT SOCIALE INTEGRATIE VAN ZUYD HOGESCHOOL TOEZEGGEN

Dit is voor een belangrijk deel gerealiseerd door het Convenant in Parkstad uit 2019 met bewindvoerders en het initiatief van de rechtbank in 2020 om een schuldenloket te openen, zie ook *convenant Bewindvoerders*

3. AANDACHT VOOR UITBREIDING GEZOND ETEN VIA DE SCHOLEN
   Met het programma Gezonde Basisschool van de Toekomst is er in toenemende mate aandacht voor gezonde voeding en het belang van bewegen op scholen. In 2020-2021 is vanuit de Regiodeal budget beschikbaar voor een tweede school die kan gaan starten met dit programma. Maar ook bij de initiatieven zoals Nationaal Schoolontbijt en de Week van het geld zijn steeds meer scholen die meedoen. Armoede en de relatie met gezondheid is evident en krijgt in steeds meer publicaties en initiatieven een plek.
4. VERGOEDING VOOR CULTURELE LIDMAATSCHAPPEN VOOR VOLWASSENEN OOK OMZETTEN NAAR LOSSE ACTIVITEITEN. Dit is gerealiseerd, ISD BOL verzorgt de uitvoering.
5. ONDERZOEK NAAR MOGELIJKHEDEN OM BURGERS TE HELPEN MET ENERGIEBESPARENDE MAATREGELEN IN HUURWONINGEN. De Woonwinkel in Heerlen is voor huiseigenaren een ingang om milieubesparende maatregelen te treffen en advies te krijgen. Voor huurders in Brunssum treffen de woningcorporaties voorbereidingen om energiecoaches op te leiden. Ook wordt in het wijkbedrijf, dat in juli 2020 is gestart in Brunssum Noord, de inzet van energiecoaches als activiteit meegenomen. Verdere uitwerking is gepland, begin 2021.
   Zie ook afhandeling motie: 12-11-2019: ‘Inzet energiecoach voor lage inkomens’ (Zaak 949630)
6. STRUCTURELE BIJDRAGE AAN DE VOEDSELBANK EN STICHTING SAMEN DELEN
   Omdat beide organisaties als voorliggend veld worden gebruikt in de aanpak van armoede, is besloten in 2018 aan deze stichtingen structureel, jaarlijks een bijdrage toe te kennen. Daarmee wordt meer afgestemd op de aanpak in heel Parkstad. De hoogte van de bijdrage wordt bepaald door het aandeel dat Brunssum inneemt ten opzichte van het gebruik in andere Parkstadgemeenten.
   Beide organisaties krijgen een jaarlijks een vergoeding van € 7.500.
7. TEGEMOETKOMING EIGEN BIJDRAGE ZORGVERZEKERINGSWET. De regeling ‘Chronisch Zieken en Gehandicapten’ (TCG) is in april 2019 omgezet naar de nieuwe regeling: ‘Tegemoetkoming eigen bijdrage Zorgverzekeringswet’. Het doel is dat een groter aantal burgers gebruik kan maken van deze tegemoetkoming door de aanvraagtermijn van de vergoeding te verlengen van 3 naar 12 maanden. Verder is overeengekomen dat bij de steekproeven geen boete meer wordt opgelegd bij onjuist gebruik. Het gebruik:
   2018: 1244 aanvragen
   2019: 1233 aanvragen (aanvraagtermijn loopt door in 2020)

8. FONDS MINIMA (NOODFONDS)

In 2019 is het Noodfonds in gebruik genomen voor een pilotperiode in 2019 en 2020.

Elk jaar is € 25.000 gereserveerd. De toekenning en uitvoering is belegd bij CMWW. Er is een mandaat voor de directie tot € 1500 en een plafondbedrag tot € 3.000. Tweemaal per jaar wordt gerapporteerd over de aanvragen. Toekenningen worden in de vorm van een donatie of lening verstrekt, meestal als voorschot op een later terug te ontvangen bedrag.

Gehonoreerde budget aan aanvragen:

2019: € 15.751,60 en 2020: (t/m 5 aug) € 10.025,81: totaal: € 25.777,41

In 2021 is wederom 25.0000 begroot.

9. SUBSIDIE OVERIG (INNOVATIEFONDS ARMOEDE)

In 2019 is € 20.000 vrijgemaakt voor innovatie in het armoedebeleid. Het budget voor innovatie wordt gebruikt om armoede en/of schulden met nieuwe inzichten, maatregelen of instrumenten terug te dringen. Het domein Armoede en Schulden is constant in ontwikkeling vanwege het volume en de complexe problematiek. Door de gevolgen van de Coronacrisis wordt dit alleen maar versterkt.

Het budget innovatie is gebruikt om met de gemeenten Heerlen en Kerkrade een haalbaarheidsonderzoek te starten voor een Quiet Community.

Dit initiatief bestaat al in een aantal grote steden. Via een website en een 'community' van leden worden vraag en aanbod van minima en ondernemers/particulieren digitaal met elkaar verbonden, met gesloten beurzen. Dit verzacht de armoede en geeft de deelnemers kans op extraatjes.

Medio oktober is het onderzoek afgerond en is duidelijk geworden of er voldoende particulieren en ondernemers zijn die dit initiatief kunnen dragen en uitvoeren.

Uit het onderzoek komt naar voren dat er op dit moment vanuit bedrijfsleven en particulieren weinig draagvlak is om een dergelijk initiatief te starten. Enkele ondervraagden willen wel steunen met een dienst, liever niet in geld en verwachten ook een tegenprestatie. Verder wordt duidelijk dat er voldoende potentieel is aan ondernemers en goede doelen organisaties, maar zullen deze allemaal nog benaderd moet worden voor concrete samenwerking. Mogelijk dat door de Coronacrisis ondernemers nu andere zorgen en prioriteiten hebben. Het alternatief dat voorgesteld wordt is dat de gemeente(n) dit oppakken, zowel financieel als uitvoeringstechnisch. Dit druist in tegen de wens dat de gemeenschap een dergelijk initiatief initieert en implementeert in het kader van 'voor en door burgers'.

In 2020 is dit Innovatiebudget ook ingezet voor het instrument '*Voorzieningenwijzer'.* Dit instrument wordt gebruikt door woningcorporaties en ISD BOL en geeft inzicht in het gebruik van de financiële mogelijkheden om

inkomen aan te vullen. Burgers worden door consulenten individueel ondersteund bij het aanvragen, met behulp van een app. Dit initiatief maakt onderdeel uit van de Aanpak Regiodeal Parkstad. In het najaar van 2020 gaat Zorgweb medewerkers van gemeenten en woningcorporaties trainen in het gebruik van de Voorzieningenwijzer.
Gebruik budget 2019: € 6.050 (haalbaarheidsonderzoek naar de Quiet community)
Gebruik budget 2020: € 8.150 (co-financiering voor implementatie van de Voorzieningenwijzer).

10. PILOT VERGEWISPLICHT

In 2019 is gestart met de pilot Vergewisplicht, een preventieve, actieve aanpak waarbij het doel is vroegtijdig burgers met financiële problemen op te sporen en hen te ondersteunen met een passende oplossing. CMWW voert deze aanpak uit en in de pilot is gestart met de signalen die dagdagelijks bij de gemeente binnenkomen over betalingsachterstanden bij energieleveranciers. In plaats van alleen schriftelijke correspondentie wordt voortaan vooral fysiek en telefonisch contact gezocht met burgers, ondersteund met schriftelijke herinneringen. Ook in dit initiatief kijkt men breder naar eventuele problematiek dan alleen een betalingsachterstand.

Cijfers:

Tot oktober 2019:	198 meldingen.
Oktober 2019 t/m maart 2020:	107 meldingen
April t/m juni 2020:	56 meldingen

(Ten tijde van de Coronacrisis hebben geen (dreigende) afsluitingen energie of huisuitzettingen plaatsgevonden)
Deze aantallen betreffen geen unieke huishoudens, sommigen worden zelfs 3 tot 5 keer gemeld. Ondanks herhaaldelijke oproepen en bezoeken worden ongeveer de helft van de burgers bereikt. Van het aantal meldingen is ongeveer 1/3 bekend bij CMWW.
CMWW heeft in 2019 kennis en ervaringen opgehaald bij een soortgelijk project in Zoetermeer. De aanbevelingen zijn meegenomen in de loop van 2020 en hierdoor is het bereikte aantal huishoudens groter geworden. Omdat de tendens is dat de betalingsachterstanden onverminderd oplopen en tegelijk de vindbaarheid van burgers met financiële problemen centraal staat is het voorstel het project structureel te verlengen. Het fysiek opzoeken van de klanten en het actief benaderen past in de doelstelling van preventie, vroegsignalering en het ‘vindplaatsgericht werken’ uit het coalitieprogramma 2019-2022.
De benodigde capaciteit in het traject (186,5 uur eind 2019 t/m juni 2020, 10 uur per week) zal naar verwachting nodig blijven omdat ten gevolge van Corona het aantal burgers met financiële knelpunten zal toenemen. Ook zullen

door de nieuwe verplichtingen uit de Wet Gemeentelijke Schuldhulp meer instanties aansluiten in het kader van betalingsachterstanden. De ervaring met de aangekondigde wetswijzigingen is in de afgelopen jaren al opgedaan, maar wordt nu, in het kader van de Wet Gemeentelijke Schuldhulp (WGS) voorzien van dwingende doorlooptijden en meer meldende instanties.

11. PROJECT: JONGEREN/KINDEREN PRATEN MEE OVER ARMOEDE

    Dit project is in de loop van 2019 en 2020 uitgevoerd door CMWW onder andere in samenwerking met groep 8 van basisschool de Meander en het Jongerenwerk van CMWW.

    Zij hebben inhoud gegeven aan wat armoede (voor hen) betekent en op eigen wijze aangegeven wat gemist wordt in de aanpak en/of de communicatie. Of wat aan te bevelen is. Een van de afspraken is dat een van de geraadpleegde jongeren fysiek komt helpen om de gemeentelijke website beter aan te laten sluiten op de doelgroep jongeren. Andere ideeën zijn: het opzetten van een speel'o'theek, uitstapjes faciliteren en pasjes voor gratis voorzieningen.

12. CONVENANT BEWINDVOERDERS

    Sinds 26 september 2019 is in Parkstad een convenant afgesloten tussen gemeenten en bewindvoerders. Doelstelling is nadere samenwerking in de aanpak van armoede en schulden. De schuldenbewinden duren over het algemeen enkele jaren. Meestal hebben de deelnemers in deze periode geen eigen financiële verantwoording en is dit belegd bij het bewindvoerderskantoor. Enerzijds geeft dit rust, maar aan de andere kant onthoudt het burgers inzicht, verantwoordelijkheid en regelruimte voor de eigen financiële huishouding. Gemeenten willen in samenspraak met de bewindvoerders zorgdragen dat burgers tijdig(er) leren om zelfstandig(er) hun financiën te doen, voor zover mogelijk. Ook willen gemeenten in overleg treden over mogelijke alternatieven aan te bieden voor de relatieve zware, langdurige en dure schuldenbewinden. Bewindvoerders hopen dat de verscheidenheid aan regels tussen gemeenten verder kan afnemen, zodat er minder tijd verloren gaat in administratie.

    De geplande 2e bijeenkomst in Parkstad is wegens Corona geannuleerd, een nieuwe bijeenkomst werd gepland op 12 oktober, maar deze moest, ook vanwege Corona, eveneens geannuleerd worden. Vanwege het grote aantal deelnemers is een reguliere digitale bijeenkomst niet uitvoerbaar.

13. OVERLEG MET DE RECHTBANK: LOKET SCHULDHULPVERLENING

    De lobby die heeft plaatsgevonden van gemeenten en Kredietbank Limburg richting Rechtbank Limburg heeft geleid tot resultaat. Inzet was onder andere het adviesrecht van gemeenten bij de aanvraag van schuldenbewind. Dit is, in iets andere vorm, verwerkt in een van de nieuwe wetten van de WGS in 2021. Wel heeft de Rechtbank al in 2020 besloten een Schuldenloket te openen op locatie in het kader van vroegsignalering. Burgers die een rechtszaak hebben

maar daarnaast (ook) schulden hebben worden naar het loket doorverwezen. Zij kunnen samen met de medewerker bij de Rechtbank rechtstreeks een afspraak maken bij de betreffende schuldenfunctionaris van de woongemeente om zo hulp op te starten.
In Brunssum is t/m september 2020 één klant aangemeld. Ook hier heeft de coronacrisis tot stagnatie geleid, namelijk door tijdelijk sluiten van de rechtbank.

14. LEESVAARDIGHEID ALS BASIS VOOR ZELFREDZAAMHEID
In de Commissievergadering BUZA van 13 oktober 2020 wordt een motie besproken waarbij de relatie tussen goede leesvaardigheid en armoedebestrijding word gelegd. Deze relatie wordt onderkend en hier wordt ook al op ingezet. Zo wordt er bijvoorbeeld op kinderopvangcentra en scholen veel aandacht besteed aan lezen en wordt o.a. de relatie naar het opleidingsniveau van ouders en kinderopvangmedewerkers gelegd via vroegtijdige en voorschoolse educatie (VVE). En is er een goede samenwerking met de Stichting Lezen & Schrijven ten behoeve van inburgeraars, statushouders en senioren. Vista heeft programma's voor laaggeletterden die worden ingezet zodra daar sprake van is en de burger hiermee instemt.
De gemeente Brunssum wil in 2021 een extra impuls geven aan leesvaardigheid door elk minimahuishouden één gratis volwassenabonnement van de bibliotheek te verstrekken. Met de verwachting dat dit het enthousiasme van lezen bevordert , ouders samen met hun kinderen in de bibliotheek boeken kunnen lenen en dit een uitwerking heeft op leesvaardigheid, leesplezier en -onderwijs. Daarnaast geeft het ook senioren en burgers zonder (jonge) kinderen met een minimuminkomen de mogelijkheid om gebruik te maken van de bibliotheek. Er is een nulmeting gemaakt van het aantal abonnementen en daarmee kan eind 2021 geconcludeerd worden of er animo is voor dit gratis abonnement.

15. SAMENWERKING FONDSEN ST. LEERGELD, JEUGDFONDS SPORT EN JEUGDFONDS CULTUUR. Met ingang van 2018 is de samenwerking opgestart met de 3 fondsen om kinderarmoede tegen te gaan, vanuit de intentie dat elk kind het recht heeft om mee te doen. We bedoelen daarmee meedoen op school (reisjes, activiteiten, leermiddelen) en meedoen met sport- en culturele activiteiten. Vóór 2018 was dit geregeld via het zogenaamde 'kaartensysteem' en was ISD BOL belast met de uitvoering. Om drie redenen is dit met de herijking van het armoedebeleid veranderd naar de huidige werkwijze:

i. De financiering voor het intensiveren van de aanpak van kinderarmoede is gelegen in de bijdrage die het Rijk onder de zogenaamde 'Klijnsmagelden' levert. Voorwaarde was dat de tegemoetkomingen voortaan in 'natura' worden geleverd en daardoor werden de drie fondsen ingezet als uitvoerende organisaties;

ii. We weten nu zeker dat het geld, bedoeld tegen kinderarmoede, ook daadwerkelijk terecht komt bij de kinderen, voorheen werd de besteding cash op de rekening van ouders gestort en met steekproeven de besteding gecontroleerd;

iii. Omdat elke gemeente in Parkstad (en ook landelijk) werkt met deze fondsen is er meer afstemming en uniformiteit voor alle kinderen van minima in Parkstad.
Daarnaast worden door de fondsen ook lokaal én landelijk 'derdengelden' gegenereerd waardoor de gemeenten niet alles zelf hoeven te financieren en er extra middelen voorhanden zijn. Zo is ten tijde van de Coronacrisis door Stichting Leergeld met 'derde gelden' geregeld dat álle kinderen in Brunssum in staat werden gesteld digitale lessen te volgen, ingeval er thuis geen apparatuur beschikbaar was.
Het aantal *unieke* kinderen dat gebruik maakte van de kindregelingen is in:

Fonds	**2018**	**2019**
St Leergeld	282	324
JFS	161	198
JFC	34	46

NB: JFS en JFC worden deels via St Leergeld ingezet en deels via externe intermediairs

Het *totaalgebruik* van kindregelingen in 2019 ten opzichte van het totaal aantal kinderen in minimahuishoudens is ruim 80%.
(zie verder bijlage Minima Effect Rapportage 2020)

CONCLUSIES EN AANBEVELING

Bovenstaande initiatieven zijn veelal recent lopende of worden nog steviger uitgewerkt. De crisis rondom Corona heeft in sommige gevallen tot vertraging geleid, zoals bij de pilot Vergewisplicht en het volume aanvragen in 2020 voor activiteiten bij St. Leergeld. In 2018 hebben de 3 kindfondsen geworsteld met de enorme toename van het aantal aanvragen. Immers alle Zuid-Limburgse gemeenten gingen met hen samenwerken. Dit leidde de eerste tijd tot forse vertragingen. Inmiddels zijn door het wijzigen van procedures en toename van het aantal vrijwilligers bij met name St. Leergeld de doorlooptijden binnen de afspraken. Het is aan te bevelen alle initiatieven in de komende jaren door te zetten omdat de acties passen in het verder terugdringen van armoede en de burgers hiermee in een zo vroeg mogelijk stadium geholpen kunnen worden. De pilot Vergewisplicht is een prima 'oefening 'geweest met de wettelijke verplichting rondom vroegsignalering die in 2021 op ons af komt. Ook de samenwerking met de partners in het convenant bewindvoerders moet verder uitgediept worden door via themabijeenkomsten verder afspraken te maken. De aanbevelingen uit de overleggen met kinderen en jongeren worden de komende tijd nader onderzocht op haalbaarheid en benodigde middelen.

Het voornemen is op basis van de uitkomsten van het onderzoek als gemeente nu géén Quiet Community op te zetten in Parkstad. Mochten er burgerinitiatieven ontstaan dan kan het plan van aanpak alsnog dienen als een goed vertrekpunt.
Leesvaardigheid heeft een belangrijke relatie met armoedebestrijding en in 2021 wordt dit gestimuleerd door het verstrekken van een bibliotheek abonnement. Voor kinderen is het abonnement gratis, wanneer ouders ook voorzien worden van een abonnement versterkt dit de mogelijkheden om samen naar de bibliotheek te gaan en bevordert dit de uitwisseling van leeservaring – en plezier. Minima die eerder geen budget hadden voor een abonnement worden op deze manier in de gelegenheid gesteld toch boeken of andere media te lenen.

Voorstel 7: HET PROJECT VERGEWISPLICHT IN 2021 DOORZETTEN, DE UITVOERING WEDEROM BELEGGEN BIJ CMWW EN DE AANPAK INPASSEN OP DE VERPLICHTINGEN DIE DE WGS OPLEGT. HIERTOE € 32.500 INZETTEN VANUIT HET BUDGET ARMOEDEBELEID;

Voorstel 8: DE MEERKOSTEN VAN DE IMPLEMENTATIE VAN DE NIEUWE WETGEVING OP BASIS VAN DE ACTUALITEIT VERWERKEN IN KAART BRENGEN EN ZO NODIG VERWERKEN IN EEN BESTUURLIJK VOORSTEL IN 2021

Voorstel 9 HET FONDS MINIMA (NOODFONDS) AD. € 25.000 MEERJARIG STRUCTUREEL INZETTEN VOOR DE FLEXIBELE TOEPASBAARHEID BIJ ACUTE NODEN;

Voorstel 10: €45.000 RESERVEREN UIT HET EVENTUELE OVERSCHOT ARMOEDE 2020 VOOR VERSTREKKING VAN EEN GRATIS BIBLIOTHEEKABONNEMENT (VOLWASSENEN MINIMA) TER BEVORDERING VAN LEESVAARDIGHEID

Voorstel 11: HET BUDGET INNOVATIEFONDS ARMOEDE AD. € 20.000 INZETTEN IN 2021 EN 2022 VOOR NIEUWE INITIATIEVEN RONDOM HET TERUGDRINGEN EN/OF VERZACHTEN VAN ARMOEDE

Voorstel 12: DE AANBEVELINGEN VAN BURGERS (INCL. KINDEREN EN JONGEREN) VERDER ONDERZOEKEN EN ZO MOGELIJK VERWERKEN IN NIEUWE VOORSTELLEN/ACTIES.

Voorstel 13: OP BASIS VAN DE UITKOMSTEN VAN HET ONDERZOEK NAAR DE HAALBAARHEID VAN EEN QUIET COMMUNITY DIT INITIATIEF NÍET OPRICHTEN VANUIT DE GEMEENTE

HOOFDSTUK 2 MER 2020

MINIMA EFFECT RAPPORTAGE 2020 (MER)

In 2020 is de tweejaarlijkse MER uitgevoerd door bureau KWIZ. Bureau KWIZ heeft deze minimaeffectrapportage uitgevoerd voor de gemeenten van ISD BOL in de vorm van een armoede-index (een analysemodel op basis van gemeentelijke- en CBS gegevens) Daarnaast werd een enquête onder gebruikers gehouden.

Uitkomsten

Respons

De respons van de enquête voor gebruikers is ondanks een tweede herinnering ca. 20%. De uitkomsten zijn daarmee wél richtinggevend maar moeten als indicatief worden behandeld. Er kunnen met dit aantal geen betrouwbare uitspraken voor de hele doelgroep worden gedaan.

Omvang doelgroep

Het aantal huishoudens met een inkomen tot 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum is 1.426, waarvan 720 huishoudens een bijstandsuitkering heeft, 225 een AOW en de overige 481 huishoudens hebben een andersoortig inkomen uit bijvoorbeeld WW of werk.

Gebruik Regelingen

Het gebruik van de regelingen scoort, in verhouding met vergelijkbare gemeenten, laag op gebruik van de Collectieve Zorgverzekering (17%). Het bereik van de overige regelingen ligt iets boven, maar op een aantal ook ver boven het gemiddelde.

Het aantal unieke kinderen dat gebruikt maakt van de 3 kindfondsen scoort hoog op het totaal aantal kinderen in minimahuishoudens.

Financieel effect

Werken loont, maar alleenstaanden (zonder kinderen) houden bij ieder hoger inkomen een groter budget over voor vrije bestedingen dan andere huishoudens.

Door beleidswijzigingen loopt de gemeentelijke bijdrage in 2020 minder snel terug bij werkaanvaarding dan het geval was in 2017. Huishoudens gaan er dus in 2020 ten opzichte van 2017 iets meer op vooruit, bij een loon tegen 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum. (zie verder bijlage MER)

Afhandeling toezegging 47: (12-11-2019): het onderzoeken van scenario's om de inkomensgrenzen te verhogen naar respectievelijk 115% en 120%.

Deze opties zijn voor wat betreft de minimaregelingen meegenomen in de Minima Effect Rapportage 2020.

De extra kosten voor het verhogen van de grens voor de minimaregelingen naar 120% bedragen ca. € 81.000, te financieren uit de post Maatschappelijke Participatie (Bijzondere Bijstand).

CONCLUSIES EN AANBEVELING

De MER laat zien dat gemeente Brunssum qua regelingen al een ruim pakket heeft. Verschuivingen kunnen met name nog plaatsvinden in het bepalen van de hoogte van de loongrens tot waar regelingen worden toegekend. Brunssum heeft nog niet alle regelingen op het niveau van 120%. Verder is er vooral ruimte en behoefte aan maatregelen om het bereik van de doelgroep te verhogen. Dit is al eerder onderkend en zal in de beleidsvoorstellen worden meegenomen in de vorm van een communicatieplan.
De minimaregelingen zijn al ruim en het verder uitbreiden van het aantal minimaregelingen past niet in de visie om vooral in te zetten op vroegsignalering en preventie en proberen te voorkomen dat burgers in een situatie met krapte (en schulden) belanden. In 2021 wordt daarentegen wel geëxperimenteerd met het vergoeden van een bibliotheekabonnement voor volwassen. (1 per minimahuishouden)

Voorstel 14: DE BESTAANDE REGULIERE ACTIVITEITEN DOORZETTEN
Voorstel 15: DE INKOMENSGRENS VOOR ALLE MINIMAREGELINGEN OP 120% VAN HET MINIMUMLOON INSTELLEN EN HET BENODIGDE BUDGET À € 81.000 BIJRAMEN IN BIJZONDERE BIJSTAND

HOOFDSTUK 3 NIEUWE WETSVOORSTELLEN

LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN/ VAN RIJKSWEGE

Het Ministerie SZW is een viertal wetgevingstrajecten gestart ter ondersteuning van het voorkomen en daadwerkelijk oplossen van schuldenproblematiek.
Vanaf 2021 worden 4 wetswijzigingen op het gebied van het gemeentelijke schuldendomein ingevoerd, waarop de voorbereidingen reeds gestart zijn. Het gaat om de:

1. **WET VEREENVOUDIGING BESLAGVRIJE VOET (VBVV)**
   Deze wet regelt dat de gegevens die nodig zijn voor het berekenen van de beslagvrije voet door beslagleggers geautomatiseerd worden opgehaald uit de polisadministratie van UWV en Basisregistratie Persoonsgegevens. Hiermee wordt een eenduidige en vereenvoudigde manier van rekenregels toegepast en hoeven de klanten niet meer belast te worden met het aanleveren van gegevens. De beslagvrije voet wordt op deze manier correct toegepast. Verder is een verplichte beslagvolgorde vastgelegd waarmee verschillende beslagleggingen op dezelfde inkomensbron worden toegepast en wordt een coördinerend deurwaarder geïntroduceerd, die onder andere latere beslagleggers informeert over de Beslagvrije voet en aanspreekpunt is voor de schuldenaar.
2. **WET STROOMLIJNING KETEN VOOR DERDENBESLAG T.B.V. HET VERBREDEN VAN HET BESLAGREGISTER (VBR)**
   De wet verbetert de gegevensuitwisseling tussen meerdere beslag leggende partijen en samenloop van incassohandelingen. Er wordt gewerkt met een zogenaamde routeervoorziening, een digitaal register om relevante informatie over beslagen bij elkaar op te vragen.
3. **WIJZIGING WET GEMEENTELIJKE SCHULDHULPVERLENING (WGS): VROEGSIGNALERING**
   Deze wijziging faciliteert enerzijds de gegevensuitwisseling tussen schuldhulpverleners en schuldeisers ten behoeve van vroegsignalering en creëert anderzijds een grondslag voor gegevensuitwisseling voor de toegang tot en het plan van aanpak voor de schuldhulpverlening. Het college krijgt de bevoegdheid om gegevens op te vragen die noodzakelijk zijn voor het bepalen van inkomens- en schuldenpositie, met het oog op het beperken van wacht- en doorlooptijden.
4. **WET ADVIESRECHT GEMEENTEN BIJ SCHULDENBEWIND. (AGS)**
   Het wetsvoorstel wijzigt twee zaken rondom schuldenbewind. Ten eerste krijgen gemeenten hiervoor in concrete gevallen adviesrecht bij de rechtbank. Ten tweede regelt het wetsvoorstel dat schuldenbewind alleen voor bepaalde tijd kan worden ingesteld. Dat is om te voorkomen dat het bewind onnodig lang duurt. Gemeenten kunnen de rechter adviseren of deze mensen het beste kunnen worden geholpen door een beschermingsbewindvoerder, dan wel dat ze verder worden ondersteund door de gemeentelijke schuldhulpverlening.

MANIFEST KREDIETBANK LIMBURG

Kredietbank Limburg (KBL) heeft in 2019 het initiatief genomen een manifest op te stellen en dit te lanceren met een actieprogramma. Beoogd werd dit op 14 mei jl. te presenteren aan de portefeuillehouders van KBL en het daarna bij het ministerie onder de aandacht te brengen.
Het manifest kwam tot stand na een 3-tal sessies met werkgroepen (Gideonsbende) bestaande uit diverse partners, zowel professionals als burgers. De werkgroepen hebben innovatieve voorstellen aangeleverd om het Ministerie te bewegen hiermee de armoedeproblematiek flink aan te pakken, voor een deel zitten deze voorstellen al verwerkt in de wetswijzigingen.

CONCLUSIES EN AANBEVELING

De wetswijzigingen worden positief ontvangen en zijn in lijn met signalen die gemeenten en andere partijen op het gebied van schuldhulpverlening al meermaals bij het Rijk onder de aandacht hebben gebracht. Aangevuld met lokale initiatieven zoals het Convenant met Bewindvoerders, het opzetten van de aanpak 'Vergewisplicht' en de methodiek Mobility Mentoring©, sluiten we steeds meer aan op ons voornemen om de burger in een zo vroeg mogelijk stadium te helpen en 'erger' te voorkomen.
De implementatie van de wettelijke voorschriften is in volle gang. In het kader van efficiency wordt samengewerkt met alle gemeenten in Parkstad. Omdat er ook sprake is van nieuwe systemen is de uitvoering belegd wordt bij ketenpartners is nog onduidelijk wat de uitvoeringskosten zijn.

VOORSTEL 16: HET ARMOEDEBELEID EN DE AANPAK SCHULDHULP AANPASSEN OP BASIS VAN DE WETSWIJZIGINGEN DE MEERKOSTENEN ZO NODIG BIJRAMEN IN DE BESTUURSRAPPORTAGES 2021.

HOOFDSTUK 4 ACTUALITEIT

CORONA

Nederland bevindt zich in een uitzonderlijke situatie door de uitbraak van het coronavirus. Veel mensen zijn door deze crisis acuut in de financiële problemen gekomen. Dit kan zorgen voor een sterke toename van het beroep op schuldhulpverlening. Het kabinet trof maatregelen om de financiële gevolgen voor mensen zo veel mogelijk te beperken. (Voormalig)staatssecretaris Tamara van Ark (SZW), verantwoordelijk voor de Brede Schuldenaanpak van het kabinet, keek daarbij onder meer naar de mogelijkheid om meer mensen met problematische schulden tijdelijk uitstel van betaling te geven.

Ontwikkelingen Corona en gevolgen voor armoede

Er is veel geschreven over de gevolgen van de Coronacrisis voor de armoede in ons land. Het NIBUD geeft aan dat in Nederland zo'n 2,6 miljoen huishoudens moeilijk kunnen rondkomen (2018). Door de Coronacrisis neemt het aantal mensen in armoede en met schulden toe. Eén op de vijf Nederlanders verdiende in maart minder dan normaal als gevolg van de Coronacrisis. Mevrouw Daan Rovers schrijft in juni 2020 een artikel in het blad Movisie. Ze concludeert o.a. dat : 'Corona de zwaktes van de samenleving blootlegt en één daarvan is: de sociale verhoudingen tussen jong en oud, arm en rijk en tussen hoog- en laagopgeleid. Bekende ongelijkheden worden nu uitvergroot en voor het voetlicht gebracht', zo schrijft ze. Een aantal oplossingen ligt in economische-, culturele en maatschappelijke sfeer en kan niet los gezien worden van de aanpak in het Sociaal Domein.
Voor wat het armoedebeleid en de aanpak schuldhulp betreft concentreren we ons op de opties om met het beleid en de uitvoering daarvan gelijke kansen te creëren, rechtvaardigheid na te streven en burgers zo goed mogelijk te ondersteunen.
Nadrukkelijk gaat het niet alleen om burgers met een inkomen uit uitkering, maar minstens zoveel aandacht gaat uit naar de kwetsbare werkenden, zelfstandigen, jongeren zonder uitkering of werk en pensioengerechtigden die financieel in de knel zitten of raken.

MIDDELEN VOOR NOOD

Voor acute noden, heeft het college het Fonds Minima (Noodfonds) ingesteld. Daarnaast is medio 2020 nog een extra budget beschikbaar gesteld van € 1.000.000 voor noden ten gevolge van Corona. Net als voor het Noodfonds zijn hierbij randvoorwaarden voor toekenning opgesteld.

EXTRA BIJDRAGE VOEDSELBANK

De Voedselbank heeft bij aanvang van de 'lockdown' een brandbrief gestuurd naar gemeenten in Parkstad. De aanlevering van bestellingen werd bemoeilijkt en men wilde dit oplossen door het geven van tegoedbonnen van supermarkten i.p.v. pakketten. De gemeenten in Parkstad hebben daarvoor naast de gebruikelijke jaarlijkse bijdrage een eenmalig extra bedrag gestort. Indien het budget niet nodig blijkt, wordt het resterend bedrag teruggestort.

CONCLUSIE EN AANBEVELING

De verwachting is dat de consequenties van de Coronacrisis nog lange tijd zullen opspelen. Voor acute noden heeft het college het Fonds Minima (Noodfonds) ingesteld. Daarnaast is medio 2020 budget beschikbaar gesteld van € 1.000.000 voor het opvangen van de gevolgen die burgers, ondernemers en organisaties ervaren door de Coronacrisis. Net als bij het Noodfonds zijn hierbij randvoorwaarden opgesteld voor de toekenning van aanvragen. Mocht het Noodfonds Minima ontoereikend zijn t.g.v. Coronaontwikkelingen dan wordt dit fonds voor max. € 10.000 aangevuld uit het Corona Noodfonds, zo heeft het college op 22 september besloten.

HOOFDSTUK 5 GEVOLGEN EVALUATIE VOOR HET BELEID ARMOEDE 2021-2024

VISIE OP BESTAAND EN NIEUW BELEID

Armoede (en schuldhulp) is een complex beleidsterrein, in het verleden werd vooral gericht op inkomensondersteuning voor mensen met een minimuminkomen. Armoede wordt nu veel meer gezien als een integraal beleidsterrein, bestaande uit samenhangende leefgebieden. Gezondheid, wonen, welzijn, opleiding, onderwijs en werk zijn factoren die meespelen in armoedevraagstukken.
De gemeente Brunssum heeft deze visie al onderschreven bij de herijking van het armoedebeleid in 2017 en heeft hier sindsdien alle inspanningen op gericht. Maar ook het Rijk zet steeds meer in op deze samenhang, bijvoorbeeld door uitwisseling van gegevens mogelijk te maken in het belang van snellere en efficiënte processen.
Naast investeringen op preventie hebben de diverse beleidsterreinen ook tot doel om burgers meer zelfredzaam te maken. Dat geldt ook voor armoede en schuldhulp. ‘Zelf, maar niet alleen’, zo luidt het motto uit het Masterplan Sociaal Domein uit 2019.
Omdat de aanpak, de communicatie en vooral de preventieve acties langere tijd nodig hebben om bekendheid te genereren en burgers te verleiden zich aan te melden voor hulp en ondersteuning, wordt ervoor gekozen om de ingezette actielijnen en projecten uit 2017 en daarna, voort te zetten. Deze worden aangevuld met nog nader te onderzoeken thema’s uit de evaluatie en ook conclusies uit de MER. Dit zal leiden tot een aantal nieuwe voorstellen en acties.

Werkende armen

In 2019 liep een pilot waarbij de Kredietbank Limburg wekelijks een inloopspreekuur hield bij de Sociale Werkvoorziening WOZL. Aangenomen werd dat onder de werkenden ook veel mensen zijn die kampen met financiële problemen en/of armoede omdat er veel loonbeslagen worden uitgevoerd. Medewerkers werden uitgenodigd om binnen te lopen

voor vragen en ondersteuning en dit heeft in elk geval geleid tot het inzicht dat het bereik van regelingen en ondersteuning bij werkenden meer aandacht behoeft. Ook uit de cijfers van de MER 2020 blijkt dat onder de burgers in Brunssum met een inkomen tot 120% bijna 1/3 géén bijstandsuitkering of AOW heeft, maar een andersoortig inkomen zoals WW of een baan. In de komende periode willen we onderzoeken of er een vervolg kan komen op dit initiatief bij meerdere werkgevers in Parkstad.

Uitgangspunten en doelstelling

De beleidsuitgangspunten uit 2017 worden herbenoemd en vereenvoudigd; we zetten in op: Het verminderen van armoede, het bevorderen van (maatschappelijke) participatie en het voorkomen van uitsluiting. De doelstelling is dan ook: het voorkomen en verminderen van armoede en het tegengaan van schulden, het stimuleren van zelfredzaamheid en (maatschappelijke)participatie.

DOELGROEP

Alle burgers woonachtig in de gemeente Brunssum die vallen onder de doelgroep 'minima' of deel uitmaken van een 'minima' huishouden. Dat betekent een inkomen van 120% van het WSM of lager.

De uitgangspunten van het beleid 2021-2024 zijn:

1. Duurzame verbetering van de inkomenspositie van minima;
2. Het bevorderen van (maatschappelijke) participatie en het voorkomen van uitsluiting;
3. Een proactieve en integrale benadering van armoede en schuldhulp

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN:

- de beleidslijnen 2018-2020 voortzetten en waar nodig doorontwikkelen
- het opstellen van een communicatieplan gericht op een structurele informatiestroom om het bereik van de regelingen verder te vergroten
- onderzoek naar de haalbaarheid en uitwerking van suggesties en ideeën die door burgers en organisaties worden aangedragen om armoede verder terug te dringen en bereik te vergroten
- onderzoek naar de optie om het spreekuur voor financiële vragen en ondersteuning bij reguliere werkgevers voor 'werkende armen' te vervolgen.
- aanpassingen doen van beleid en werkprocessen op basis van de wetswijzigingen m.i.v. 2021
- onderzoek doen naar het verbeteren van dataverzameling van cijfers over armoede, leidend tot een dashboard of benchmark dat meer inzicht geeft in het gebruik van regelingen, de ingezette middelen en de resultaten.

Bereik van de doelgroep

Terugkijkend op de afgelopen twee jaar en met de uitkomsten van de MER in het rapport van september 2020 kunnen we concluderen dat het verhogen van het bereik van de doelgroep de rode draad én succesindicator is van ons totale beleid. Zowel op de instrumenten die we al hebben, maar ook ten aanzien van nieuwe activiteiten in de toekomst.

Een volgende MER is gepland medio 2022. Onze ambitie is dat dan alle inspanningen op dit punt geleid hebben tot een verhoging van het gebruik van regelingen.

Loket Sociaal Centraal en Omgevingswet
Met de opzet van het 'Loket Sociaal Centraal' verbinden we het Sociaal Domein (WMO, JEUGD en Participatie) steeds meer en leggen we met de integrale werkwijze ook de link naar armoede en vice versa. We gaan de komende periode door om hier verder in te groeien en te verbeteren. In 2020 is dit al 'aan het loket' gebeurd, vervolgens gaan we ook doorpakken op interne werkprocessen, zoals de back-office en zo mogelijk andere domeinen.

Ontwikkeling gebiedsgerichte- en wijkaanpak: start wijkbedrijf Brunssum Noord
Voor het stadsdeel Brunssum Noord wordt een gebiedsgericht programma ontwikkeld waarmee een optimale integrale samenwerking wordt gerealiseerd om de Brunssumse burger zo goed mogelijk van dienst te zijn. Deze gebiedsgerichte aanpak moet leiden tot inzicht en kennis over de meest optimale vorm van samenwerking en samenhang tussen beleidsvelden, maar boven alles met een visie bezien vanuit de burger. En effecten die de burger/gemeenschap ten goede komen. De start van de pilot wijkbedrijf in juli 2020 is een eerste nieuw initiatief in dit kader. Zonder alles op voorhand uit te werken moet het wijkbedrijf gaan ontstaan vanuit de vragen en verzoeken van bewoners van Brunssum Noord. De reeds lopende beleids- en actielijnen worden verbonden in een zogenaamd doelen-inspanningen-netwerk om te komen tot een helder en overzichtelijk geheel. Uiteindelijk kan deze aanpak bij succes gekopieerd worden naar de andere stadsdelen, mogelijk met aanpassingen door de specifieke omstandigheden of behoeftes. Ook in de voorbereiding naar inwerkingstelling van de nieuwe Omgevingswet in 2025 wordt duidelijk dat we veel meer dan ooit de verbinding leggen tussen domeinen. Het Sociaal Domein wordt geïntegreerd in het geheel van omgevingswetten en -voorschriften. Hoewel het een uitdaging is om hierin het overzicht te bewaren en vooral de burger uit te nodigen om zijn of haar ideeën in te brengen hebben we met het Loket Sociaal Centraal en het wijkbedrijf Noord al een goed begin gemaakt. Ook de Regiodeal, waarin Brunssum participeert, speelt in op deze gebiedsgerichte, integrale benadering.